

Bisbe Cortés: “Una religió alienant compensatòria del sofriment no és ‘la’ resposta”

Dc, 3/03/2021 per Catalunya Religió

(Laura Mor/Jordi Llisterra –CR/Sant Feliu de Llobregat) El 2004 el valencià **Agustí Cortés** va ser nomenat primer bisbe de la nova diòcesi de Sant Feliu de Llobregat, format per les parròquies del Baix Llobregat, l’Alt Penedès i el Garraf. Cortés havia estat secretari particular de l’arquebisbe de València, professor de Teologia i rector del seminari. El 1998 va ser nomenat bisbe de la petita diòcesi d’Eivissa. Quan va arribar al territori desconegut del Llobregat va voler posar en marxa la nova diòcesi amb una participació real de capellans, laics i religiosos. En l’entrevista el concepte que repeteix més és sinodalitat.

Aquesta conversa forma part d’un cicle d’[entrevistes amb els bisbes catalans](#).

La pandèmia va portar a un inici de curs amb objectius limitats però sobretot amb la voluntat de no trencar la comunicació afectiva. S’ha aconseguit?

Hem aprofitat tot el que teníem a l’abast. Hi ha gent que no està avesada a aquesta comunicació no convencional i sempre ens quedem curts. Potser s’ha aconseguit en un 60 o 70%. Que més voldria que comunicar ganes de viure i esperança en aquesta situació crítica! A més de solucionar les qüestions de tipus material o de la malaltia, aquesta és la intenció de fons. Transformar una situació de crisi en creixement. Que des de la fe la gent no s’ensorri, continuï lluitant, i que tregui les forces de les seves conviccions profundes.

El nostre propòsit fonamental des del punt de vista pastoral és la persona. La malaltia no és només malaltia física, que una pastilla o una vacuna guareix. És la persona. No hi ha malaltia sense malalt.

Com ho ha viscut personalment com a població de risc, després del mieloma que [li van tractar fa uns anys](#)?

He participat de les sensacions de molts preveres i laics de la diòcesi. Preguntant al Senyor per la impotència i el mur que tenim davant. Tota experiència contradictòria planteja interrogants a qualsevol persona mínimament sensible. He recordat moltes vegades l'experiència de Sant Pau. Se sent cridat a l'apostolat i els obstacles que troba són un agulló que el rossega tota la seva vida. He mirat de viure la situació il·luminat des de la Paraula, personalment i eclesialment.

Quan una persona integra aquesta sensació d'impotència, misteriosament es troba més pobre, més lliure i amb més ganes de treballar. Perquè ja no es tracta d'una impotència psicològica sinó d'una vivència espiritual.

"EL QUE FEM ÉS UNA OFERTA D'ESPERANÇA. A PROVA DE BOMBA"

Creu que la situació de dolor o malaltia porta a una conversió espiritual?

Crec que realment això passa. Ho he vist amb persones concretes. Per mi personalment la malaltia també ha estat un moment de conversió o reconversió. Sabem moltes coses de l'Evangelí, però quan arriba el moment de la veritat, és quan ho vius i amb més profunditat. He trobat molt gent, molta... I et preguntes com pot aguantar i com pot revifar el seu esperit tot i el sofriment que té a sobre. I no són precisament les persones més cultivades. Són persones senzilles, però que entenen el nucli de l'Evangelí. Entenen què vol dir l'esperança cristiana. Els testimonis que hi ha són admirables.

La gent que havia deixat aparcada la fe, continua pouant en el seu substrat catòlic o busca altres respostes en propostes amb més prestigi social o sense tanta càrrega històrica?

Malauradament molta gent busca el refugi. Un refugi alienant, com deia la crítica marxista a la fe cristiana. Una religió alienant compensatòria del sofriment. Donada la nostra debilitat és acceptable. Però realment no és "la" resposta. És com prendre un calmant. Quan s'acaba l'efecte continues tenint el mateix problema. Nosaltres el que fem és una oferta d'esperança. A prova de bomba. Una esperança que admet les llàgrimes. I el sofriment de tot tipus. Però tenim present un cor que, més enllà del sofriment, vol viure.

També hi ha un catolicisme taumaturg.

També, també. Dins de la nostra l'Església i del nostre culte, també hi ha aquesta manera de viure alienadament la religiositat. Ho hem viscut tot aquest any amb litúrgies virtuals que per a molta gent podria ser només una cançó, una imatge, una historieta o una experiència agradable. Hi ha la temptació de confondre això amb la profunditat d'una fe que lluita per la vida i que amb una participació en l'eucaristia compromet la teva vida.

"L'ESGLÉSIA EUROPEA S'HA BUIDAT PER CREAR CULTURA, POLÍTICA I SOCIETAT"

Quina és la situació social al territori del bisbat de Sant Feliu?

A través de Càritas ens arriben realitats preocupants. S'han multiplicat les demandes. A tot arreu. A la zona del Baix Llobregat estem molt, molt, molt tocats. A les grans concentracions de la costa que viuen del tercer sector ja sabem la desfeta econòmica que hi ha hagut. Com a la zona del Penedès més interior, on la majoria viuen de la vinya i del cava.

El bisbat s'ha distingit per posicionar-ne en temes socials, com va passar amb [Eurovegas](#), impulsant un pronunciament conjunt dels bisbes després del [tancament de la Nissan](#), o més recentment sobre la [situació del Penedès](#). Quin missatge es vol donar?

Penso que ara estem massa aturats. També, quan miro enrere, malauradament veig que la meua malaltia m'ha afectat i que he deixat d'animar alguna realitat diocesana. Podríem fer molt més amb les realitats socials que ens han colpejat: els desnonament, grans empreses que s'han traslladat, el problema ecològic... Però hem volgut donar una paraula. Més enllà no podem fer. Hem d'atendre les persones però també hi ha la Doctrina Social de l'Església. Ara bé, les possibilitats d'acció passen per d'un laïcat actiu i compromès perquè institucionalment l'Església poques coses pot fer.

El bisbat no pot collar als empresaris o als polítics?

Quin cas farien a un pobre bisbe? [riu]. En aquests casos la nostra força és la credibilitat de la paraula que pugui ressonar en l'àmbit públic i que la senti qui la vulgui sentir. Crear consciència, obrir camins possibles d'esperança perquè la gent sigui protagonista. Ens hem de creure que el poder de l'Església ha minvat absolutament. I no només aquí per la nostra herència del franquisme o pel que sigui, sinó a tot Europa. És la història d'Europa del segle XX.

No ho diu amb recança.

No. No. Les institucions polítiques, socials i culturals que han nascut a l'Església són in comptables, a Catalunya n'hi ha moltíssimes. Des de fa 50 anys, al voltant del Vaticà II i ja abans, l'Església europea s'ha buidat. S'ha buidat a favor de crear cultura, de crear política, de crear societat... perquè es veia cridada a transformar el món. L'humanisme cristià il·luminava una gran quantitat de patronats, fundacions, iniciatives de tipus socials o polític...

“L'ESGLÉSIA ÉS ABSOLUTAMENT PÚBLICA. NO ÉS INDIVIDUAL, SINÓ PERSONAL”

Si l'Església s'ha buidat en un paper de suplència, quina ha de ser ara la seva presència social i política? O s'ha de quedar només en el cultiu individual de la ànimes?

L'Església no és un fet privat o individual. Des de la seva fundació l'Església és

absolutament pública. I no és individual, sinó personal. L'accent, la mirada directa de Jesús i el seu missatge i el Regne de Déu és la persona, que en la seva llibertat és cridada a la conversió. L'estructura no es converteix, el que es converteixen són les persones que fan l'estructura. I com ja va denunciar **Joan Pau II**, pot ser estructura de pecat i alienant o pot ser estructura humanitzadora i al servei del creixement de la persona. Però Jesucrist tenia davant creients, amb noms i cognoms concrets. I fa una interpel·lació sempre a la llibertat i a un cor que necessita convertir-se. Això és irrenunciable a l'Església, un problema d'identitat. Ser cristià per conversió. No una Església de batejats, sinó de batejats convertits veritablement a Jesucrist.

I aquesta Església que crida a la conversió és la mateixa que crida a la sortida al món, com fa ara el **papa Francesc**. Perquè no pot haver-hi una conversió que es tanca en si mateixa. Nosaltres estem en aquest doble repte. Quan el papa diu que no ens tanquem i no siguem autoreferencials té tota la raó. Ha de ser simultani: el moment de la crida a la conversió amb la crida a la sortida. El problema és que ara el rector de parròquia es pregunta qui ha de sortir de la seva parròquia. Quantes persones té a la comunitat? "Has de sortir! Has de sortir!". I com poden sortir si són persones grans o cansades?

No se'l veu molt animat...

No, no... vull ser realista. Veus les assemblees parroquials, la pastoral juvenil molt minsa, persones que –encara més per la pandèmia– estan desinflades, que els manca força o il·lusió... El que voldríem és tenir cristians capaços d'anar a les persones soles, de sortir al carrer, a la institució, a la política, a l'empresa, a on sigui. Amb tot l'esperit i tota l'ànima ben revifada per la seva fe.

Però no estic desanimat. La pandèmia ens ha tret les eines de les mans: no podem sortir, no podem comunicar, no podem treballar... Però el que roman és la persona, amb el seu cor i el seu esperit i la seva esperança. L'entorn és més aviat relatiu. Hem de salvar la persona.

El discurs del papa Francesc ajuda a l'Església catalana?

Precisament el document dels bisbes dels [25 anys del Concili Provincial Tarraconense](#) s'ha volgut amarar del missatge del papa Francesc. Ja voldríem que s'escoltés el seu missatge global, no només quan diu una cosa més cridanera. Però tenim la sort de tenir ser una veu molt escoltada, amb un ressò mundial, i amb tota la seva càrrega renovadora i transformadora. I aquí a Catalunya jo crec que s'escolta.

I si n'hagués de triar un, amb quin missatge del papa Francesc es quedaria?

Ja en va parlar Joan Pau II i **Benet XVI**, però Francesc ho ha posat en el primer graó: el sentit ecològic del cristià, l'ecologia integral. El món creat com una casa comuna. Com a cristià has de viure en aquest món pensant globalment i incorporant aquest plantejament ecològic a la justícia o als Drets Humans.

"QUALSEVOL OPCIO SIGUI A FAVOR O EN CONTRA DE LA INDEPENDÈNCIA ÉS LEGITIMA"

En la situació actual que viu Catalunya, els bisbes heu tingut la paraula que esperava la gent?

Hem tingut la paraula, no sé si ha estat massa efectiva. Ja ho fèiem el 2007 en el document [‘Creure en l’Evangeli i anunciar-lo amb nou ardor’](#) amb el qual va treballar molt el bisbe **Joan Carrera**. La idea de no ser covard, d’enfrontar-se a la teva vida, de replantejar-se la fe. Era un programa i la línia que volem portar endavant els bisbes.

Per allò de ser optimista o pessimista que em dèieu, a mi m’agrada moltíssim trobar capellans grans o persones grans que mantenen una alegria i un to de fe impressionant. Capellans grans que a la seva edat són més joves que molts joves. No han permès al seu esperit que es buidés o perdés força. Sincerament aquestes realitats estimulen molt.

I sobre el moment polític actual?

Els bisbes no som veus d’individus o de particulars. La nostra veu vol ser un ressò evangèlic aplicat a la situació present. I tenim per un costat el contingut d’un missatge evangèlic i per l’altre tenim un límit: el que manifestem no ha de ser partidista. I ha de ser catòlic, en el sentit de ser obert a qualsevol cosa opinable moralment. Aquest és el límit fonamental.

Per això, el pronunciament de l’Església oficial mai pot ser una casuística. Sempre incideix en els fonaments. Perquè la decisió cas per cas ha de ser de la consciència de cadascun dels creients. Qualsevol creient té tot el dret a dir-nos que el bisbe ningú li ha donat el certificat d’especialista. Per exemple en un problema de negocis, el bisbe pot parlar de la repercussió en la justícia social, en la legitimitat d’un procediment... però ens poden dir: “vostè predica des de la trona: deixi la trona i vingui aquí al món empresarial, dels negocis, o de la política i a veure com s’ho fa”. Això és el que a vegades ens retreuen alguns laics, i alguns amb tota la raó.

En altres moments polítics transcendentals, com va ser la Transició, l’Església va tenir un paper remarcable que ara no ha tingut a Catalunya. Per això, pot quedar la impressió que ara els bisbes catalans han volgut passar més de puntetes per no prendre-hi mal.

El moment de la transició era un repte que es vivia a tota l’Església. Penso en **Pau VI** i el seu paper col·laborant perquè s’implantés la democràcia a Espanya. Eren problemes claríssimament de Drets Humans. L’Església no deia aquest és el camí concret de la transformació política, però posava les bases en l’afirmació dels Drets Humans. Avui, quan l’Església es troba en un sa pluralisme d’opcions polítiques no tenim cap pretensió de ser protagonistes. Si has de guardar silenci o has de parlar... Si que són valors indiscutibles la crida al diàleg, a l’enteniment, oferint-se com intermediaris... o la crida al respecte dels drets i mirant que els més perjudicats i els més necessitats siguin els protagonistes de la decisió política.

Hi ha hagut grups, partits, gent del bisbat demanant que l’església s’hi impliqui més?

Sí. De gent apel·lant a l’evangeli, les he rebut per les dues bandes. Del problema

del pronunciament sobre la independència, del no a la independència, els presos... Jo sempre els he contestat des del pronunciament dels mateixos bisbes, que normalment són consensuats entre tots. O des del que hem rebut de la mateixa Roma. En la [primera visita Ad Limina](#) que van fer els bisbes de Catalunya al papa Francesc el 2014 ens dir directament que havíem de treballar per la persona i pels Drets Humans. Però que no hi ha raons fonamentals evangèliques per imposar una opció o altra; que qualsevol opció sigui a favor o en contra de la independència o de l'autogovern és legítima. Un nacionalista espanyol no és menys fidel a l'evangeli que un nacionalista independentista. És a dir, són àmbits en els que ningú ens ha donat legitimitat per entrar-hi magisterialment. Personalment pots pensar el que vulguis.

Jo tinc molt clara l'obligació moral d'estimar Catalunya. És ineludible, és un dret i un deure de qualsevol cristià estimar el teu país i treballar per ell. Però estimar-lo més no vol dir que siguis més independentista o menys. Hi ha molt bons catalans que estan contents amb l'Estatut d'autonomia que tenim i altres molt bons catalans que no hi estan contents. Mentre una persona pugui recitar el credo i sentir-se ben cristià, si un està pensant en la independència i l'altre no, el bisbe no pot dir qui està més en l'Evangeli.

“ESTIC CONVENÇUT DE LA SINODALITAT. NO ÉS UNA MODA”

El primer vicari general de Sant Feliu el va escollir perquè va ser el nom més votat entre els capellans en una consulta. També els seus col·laboradors sempre destaquen que vostè exerceix de bisbe posant per davant la confiança i la consulta.

Sí, sí. Mossèn **Jaume Berdoy** va ser escollit entre els capellans i una gran majoria de laics. Per alguns això pot donar una imatge de debilitat o de treure's responsabilitats de sobre. Doncs no. Estic ben convençut que l'Esperit treballa i viu en cadascuna de les persones fidels. I sobretot en els que són cridats al ministeri i en els cristians que treballen en l'Església. Estic convençut de la sinodalitat. No és una moda.

L'Església és un poble de Déu animada per l'Esperit. I l'Esperit no està en exclusiva en cap bisbe. El bisbe ha d'escoltar, sense renunciar a la seva missió d'unitat i de garantia de vincle a la comunió de l'Església. A més la sinodalitat és educativa. Ja ho veia quan treballava en la pastoral juvenil, de consiliari, en col·legis o en moviments... L'educació de la no directivitat cristiana. És a dir, fer sortir de la persona el que porta a dins i ajudar-la a madurar des d'ella mateixa ajudada per l'Esperit. L'educador o el qui té una responsabilitat és un acompanyant d'aquest creixement i desenvolupament de la persones o de les comunitats.

Aquest model de sinodalitat encaixa gaire amb la itinerància episcopal? Bisbes com vostè que arriben a una bisbat que no coneixen?

El bisbe és un jardiner que fa un jardí en un terreny selvàtic. No crea la planta. Deixa que la planta surti però ajuda a que tingui forma harmònica dins del conjunt. És la bellesa de la comunitat i de l'Església. Els diferents carismes i les diferents

persones van aportant la seva part, la seva forma, la seva olor, la seva alçada, els seus fruits... però el jardiner no substitueix ningú. Aquest plantejament permet que estiguis allà a València en un seminari sent rector i que t'enviïn a Eivissa. Quan em van nomenar bisbe d'Eivissa em preguntava "però jo que tinc a veure amb Eivissa, que només hi he estat una vegada i que no conec en absolut?" Però després et trobes amb què vol dir ser apòstol. Quants quilòmetres va fer Sant Pau? Tu ets apòstol de Jesucrist i has d'anar on Jesucrist et demani.

Vas trobant la teva missió de bisbe amb la realitat que hi ha, amb el que dona de si aquella comunitat. I vas mirant com allò pot créixer en harmonia i en unitat. Llavors t'envien a Sant Feliu, un altre lloc absolutament diferent i que gairebé no sabia on era, i esperes llegir la veu de l'Esperit en aquest lloc. Allà on siguis has de discernir sobre la situació i espai, que són situacions històriques i espais físics de l'Esperit. Primer escoltar, primer observar, fer lectura de la realitat i després decidir.

Aquest jardiner no seria més raonable que sortís de la comunitat, com era el model de les primers esglésies?

La primitiva església des del primer moment va tenir veus que convocaven en nom de Jesucrist. I es deixaven acompanyar per aquell qui en nom de Jesucrist estava realitzant la seva missió. Com deia Benet XVI, el fet que hi hagi ministres i bisbes designa que l'Església no es crea a si mateixa, sinó que és convocada, és cridada i acompanyada. Però el subjecte que camina és l'Església sencera; el poble i l'apòstol. L'apòstol sense el poble no té cap sentit, però l'Església sense l'apòstol no es pot dir que sigui de Crist. Pot ser un grup molt maco i que faci molt de bé, però l'Església de Jesucrist és aquesta Església convocada per la veu apostòlica, i acompanyada i discernida per la veu apostòlica. Això és el que va experimentar l'Església en els seus orígens.

El repte que tenim els bisbes és trobar-nos dins d'aquesta comunitat. No fora d'ella. I respirar amb ella. Això és la sinodalitat. És un repte i una ascesis pel bisbe i són dos pols que s'han d'equilibrar. Jo estimo la diòcesi Sant Feliu, estimo Catalunya i estimo la gent. Me'n sento membre, veí, conciudadà com qualsevol. I, d'altra banda, soc valencià i tinc la meua història i idiosincràsia.

Però, per exemple, de Sant Feliu segur que aviat ens posaríem d'acord en dos o tres noms de capellans que podrien ser un excel·lent bisbe de la diòcesi...

Hi va haver un moviment que deia que el bisbe nomenat a una diòcesi ja s'hi quedava, que la seva esposa era aquesta diòcesi i no es podia trencar aquest matrimoni. En canvi aquest principi d'estabilitat s'ha de compensar amb l'obertura i disponibilitat en l'Església universal.

Certament és un repte pels qui venim de fora. Però quan ordenem un prevere en una diòcesi l'ordenem per tota l'Església. Aquest compromís encara hi és més quan s'ordena un bisbe. El bisbe té en el seu ADN la universalitat. És corresponsable de tota l'Església, i d'aquí ve el sínode, el concili, i tots els organismes de participació universal.

"QUAN PARLES AMB PERSONES AMB LES QUE NO COMPARTIM EL

SENTIT DE MATRIMONI O LA RELACIÓ COS-ESPERIT, VEUS QUE REALMENT ESTEM MOLT LLUNY”

Parlem de la pastoral familiar que vostè coordina a la Conferència Episcopal Tarraconense. Quina la tasca fa en aquest àmbit?

A Catalunya no tenim un secretariat de pastoral familiar. Des de la Tarraconense coordino els delegats que hi ha a Catalunya, perquè hi ha algunes diòcesis que no en tenen. Ara estem més aturats, però hem tingut moments importants amb una campanya a favor de la família o l'estudi dels diferents projectes de família que tenen els partits que concorren a les eleccions. Insistim en quin és el model familiar, de matrimoni, comunitat de vida i amor com defineix el Vaticà II.

Al voltant de la família com a nucli social hi ha diferents problemes de tipus social i moral. Famílies empobrides, famílies immigrants, famílies trencades... després famílies reajuntades, del mateix sexe... Però no anem més enllà ni més ençà del que diu la paraula del Papa. No som un òrgan de magisteri, sinó una coordinació dels delegats diocesans.

Quan els mitjans generalistes entrevisten un bisbe o un responsable eclesiàstic sempre li treuen els temes sobre l'homosexualitat, el divorci, els anticonceptius... Temes vinculats a la sexualitat.

Tots aquests problemes tenen al darrera una antropologia i una cosmologia cristiana que no és compartida per les ideologies dominants. Quin concepte de sexualitat, de cos humà, d'amor...? Què vol dir estimar segons l'Evangeli? Són conceptes que una persona ha rebut i que han amarat la totalitat de la seva vida a partir de l'Evangeli. I hi ha gent que no ho comparteix.

Però realment és un problema de concepte o de la concreció que proposa l'Església?

Jo també pensava que podríem deixar de banda el problema de les concrecions. Però no. Avui el problema està en els principis. Per exemple, quan parles amb persones amb qui no compartim el sentit de matrimoni o la relació cos-esperit, veus que realment estem molt lluny en els conceptes.

Quan s'està dient a la gent jove que el cos és per a fer-lo servir per la seva satisfacció i la sexualitat per passar l'estona, però jo penso que el cos és persona humana en la seva integració i dignitat, vol dir que no pensem igual des del principi. Podríem dialogar sobre els principis. Però la sexualitat no és passar l'estona, és una trobada personal entre dos cors que s'estimen, és un suport físic per l'amor. Llavors estem molt lluny del que entenem per amor. Em sap molt greu quan hi ha conflictes en allò més concret, sense entrar en la profunditat i seriositat en els principis. Si banalitzem la sexualitat tot és possible perquè la sexualitat és un element sagrat en la relació personal profunda de dues persones que s'estimen. És molt més del que es pensa.

Quin és el canvi que proposa el papa Francesc en l'[Amoris Laetitia](#)?

El canvi d'hermenèutica, de paradigma. El que fa el papa és posar l'accent sobre el subjecte que ha triar. Més que en la norma, posa l'accent en què la consciència és

l'últim criteri per decidir. Però la consciència s'ha de deixar il·luminar. La consciència s'ha de discernir. I discerniment no és què m'agrada o què trio el meu gust. Discerniment és escolta, mirar d'aplicar el principi o la norma al cas concret. Aquest exercici és ben complicat. No només en la sexualitat. En consciència estimes a la teva dona? Estimes al teu home? En consciència? T'has plantejat si aquesta estimació neix del profund del teu cor? Això és molt difícil de dir. Tothom es casa, s'enamora o projecta la vida, i té fills en consciència. Això vol dir que et pots divorciar en consciència. Però ja m'agradaria que fos així, que la vides fossin il·luminades realment en consciència. També en consciència la gent s'insulta o fa la guerra...

Consciència és aturar-se, fer un judici... Per això el Papa accentua el valor subjectiu. El subjecte escolta, el subjecte mira la realitat. I en un principi potser pensava una cosa i n'acaba pensant una altra. Perquè hi ha hagut un esforç d'interiorització i ha descobert tot l'esforç de desfer els principis egoistes, ha alliberat l'amor i ha descobert diferents interessos interiors, desitjos, passions i mil coses que li impedeixen obrar en llibertat. Això és una consciència purificada i formada. La consciència madura per una persona és un tresor. Si a mi una persona em diu que ha fet uns exercicis, que s'ha alliberat de tots els interessos egoistes de la seva vida i que en consciència farà això o allò, endavant. La teva consciència és un ressò de la veritat. No de la veritat en si mateixa, sinó de la veritat per tu en aquesta situació.